

AKO ZALOŽIŤ SOCIÁLNY PODNIK

 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

BRATISLAVA, 2020

WWW.MONITORINGMSP.SK

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Sociálne podniky sú hlavným aktérom sociálneho podnikania a patria do priestoru sociálnej ekonomiky, ktorej primárnou úlohou je napĺňanie sociálnych alebo spoločenských cieľov. Podnikanie v tejto oblasti nie je primárne orientované na dosahovanie zisku.

„Sociálne podnikanie je činnosť s primárne sociálnymi cieľmi, kde hospodárske prebytky sú prednostne znovu investované do podnikania na rovnaký účel alebo do rozvoja miestnej komunity, na rozdiel od potreby maximalizovať zisk pre zainteresované skupiny či vlastníkov.“

Jacques Defourny, bývalý prezident európskej výskumnej siete o sociálnej ekonomike EMES

ČO JE TO SOCIÁLNY PODNIK?

V SR je základným právnym predpisom upravujúcim sociálne podnikanie pomerne nový zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). Na európskej úrovni a v rôznych členských štátoch existujú viaceré definície sociálneho podnikania a sociálneho podniku. Podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona **sociálnym podnikom je subjekt sociálnej ekonomiky, ktorý:**

- a) vykonáva sústavne, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť hospodársku činnosť,
- b) hlavným cieľom sociálneho podniku je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,
- c) k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania,
- d) ak:
  1. zo svojej činnosti dosiahne zisk, **použije viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa**, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,
  2. časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka, rozdeľuje ho podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ,
- e) do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapája zainteresované osoby.

Podniky, v ktorých nie je hlavným cieľom dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu alebo nespĺňajú podmienku socializácie zisku, prípadne podmienku zapájania zainteresovaných osôb do spravovania svojej hospodárskej činnosti, patria tiež do sektora sociálnej ekonomiky, ale už ako **podnik so sociálnym dosahom**. Tento podnik (rovnako ako sociálny podnik) vykonáva sústavne, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť hospodársku činnosť, no na rozdiel od sociálneho podniku dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu nemusí byť hlavným cieľom organizácie ako celku, ale stačí, ak je hlavným cieľom aspoň jednej jeho hospodárskej činnosti.

Ďalej, na rozdiel od sociálneho podniku si podnik sociálneho dosahu vyberá dve z troch podmienok, ktoré musí spĺňať: (§ 5 ods. 3 zákona):

- a) k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrábajú, dodávajú, poskytujú alebo distribuujú, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania,
- b) použijú viac ako 50 % zisku po zdanení z hospodárskej činnosti, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, na dosiahnutie tohto hlavného cieľa,
- c) do spravovania hospodárskej činnosti, ktorej cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, zapájajú zainteresované osoby.

Sociálny podnik sa od bežného podniku odlišuje viacerými znakmi, ktoré sú pre neho špecifické.

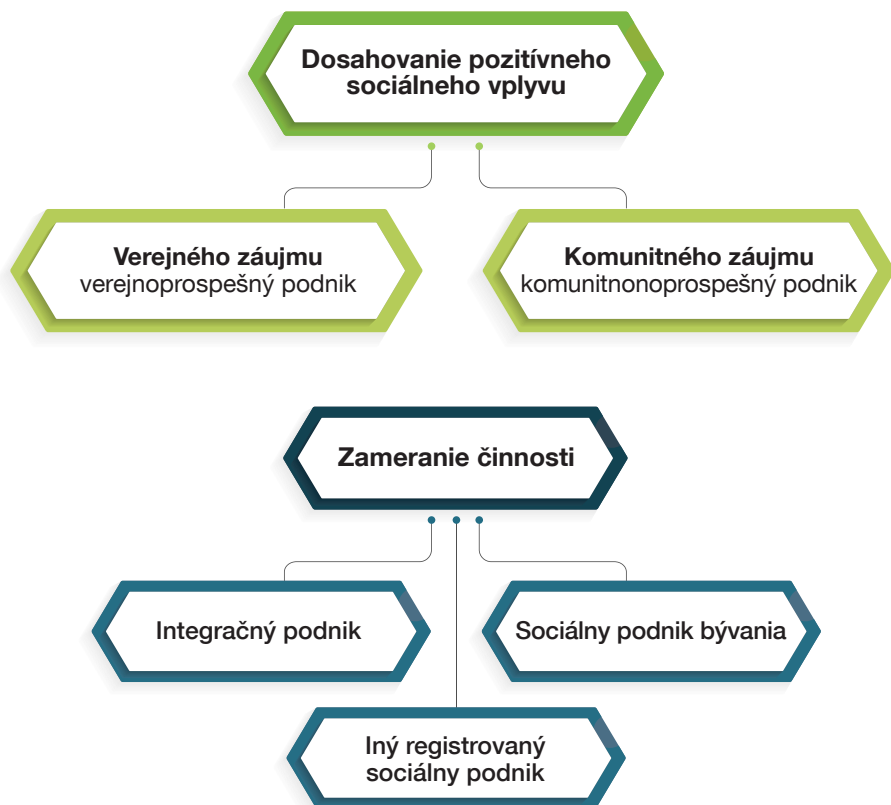
Porovnanie charakteristických znakov sociálneho podniku a bežného komerčného podniku

Znak/subjekt	Sociálny podnik	Bežný podnik
Cieľ	<ul style="list-style-type: none"> ▫ napĺňanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu; ▫ maximalizácia verejného alebo komunitného záujmu 	dosahovanie zisku; maximalizácia zisku
Zamestnanci	osoby zo znevýhodnených (špecifických) skupín	osoby profesne spôsobilé s určitou kvalitou schopností
Použitie dosiahnutého zisku	reinvestovaný do rozvoja podniku „socializácia zisku“, spoločný úžitok	určený pre vlastníka/akcionára, individuálny úžitok
Financovanie režijných nákladov	viacdrojové napr. dary, dotácie, granty	z vlastnej hospodárskej činnosti, úver
Časový interval dosiahnutia zisku	dlhodobé úsilie, predovšetkým snaha o zmenu v spoločnosti, náprava problémov	čo najkratšie časové obdobie
Právna forma	prevažne osobné spoločnosti	prevažne kapitálové spoločnosti
Predmet podnikateľskej činnosti	akýkoľvek, poskytovanie tovarov a služieb	akýkoľvek, poskytovanie tovarov a služieb
Spôsob vnútorného fungovania podniku	zamestnanci sú zapojení do rozhodovacieho procesu alebo definovania cieľov podniku	autonómne rozhodovanie vlastníkov/akcionárov
Právny základ v zákone	zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch	zákon č. 513/1991 Zb. obchodný zákonník

Sociálny podnik môže podnikat' v rôznych právnych formách ako sú:

- občianske združenie
- nadácia
- neinvestičný fond
- nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby
- fyzická osoba – podnikateľ
- verejná obchodná spoločnosť
- komanditná spoločnosť
- spoločnosť s ručením obmedzeným
- akciová spoločnosť
- družstvo

Typy registrovaných sociálnych podnikov

Integračný podnik je verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je **podpora zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb**. Pozitívny sociálny vplyv sa meria percentom zamestnaných znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb, pričom pozitívny sociálny vplyv sa považuje za dosiahnutý, ak integračný podnik zamestnáva najmenej 30 % znevýhodnených a zraniteľných osôb z celkového počtu zamestnancov.

Sociálny podnik bývania je verejnoprospešný podnik, v ktorom **obec alebo vyšší územný celok nemá väčšinový podiel** a ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je **zabezpečovanie spoločensky prospešného nájomného bývania**. Spoločensky prospešné nájomné bývanie je sociálnou službou všeobecného záujmu podľa osobitného predpisu, pričom je určené osobám s mesačným príjmom do výšky štvornásobku sumy životného minima.

Zákon o sociálnych podnikoch neposkytuje presnú definíciu **iného registrovaného sociálneho podniku**. Čiastočné vymedzenie predmetného druhu podniku je možné vyvodiť zo znenia ustanovenia § 6 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnych podnikoch, ktorý uvádza, že iný registrovaný sociálny podnik dosahuje väčší pozitívny sociálny vplyv ako podnikateľ, ktorý obdobnú činnosť vykonáva na účel dosahovania zisku. Môže ísť o komunitnoprošpešný alebo verejnoprospešný sociálny podnik, ktorý bude dosahovať pozitívny sociálny vplyv poskytovaním iných spoločensky prospešných služieb (napr. recyklácia, výroba elektriny či tepla z obnoviteľných

zdrojov, ekologické poľnohospodárstvo) cez sociálnu a humanitárnu pomoc prostredníctvom tovarov alebo služieb (vrátane napr. sociálnych služieb alebo tovarov špecificky určených a potrebných pre takéto osoby, alebo predaj tovarov prostredníctvom etického obchodovania či „Fairtrade“) až po kultúrne aktivity (napr. neziskové poskytovanie kultúrneho vyžitia pre obyvateľov menších obcí, vydávanie umeleckej literatúry a pod.)

NA KOHO SA MOŽNO OBRÁTIŤ PRI ZALOŽENÍ SOCIÁLNEHO PODNIKU - REGIONÁLNE CENTRÁ

V rámci národného projektu **Inštitút sociálnej ekonomiky** vznikli vo všetkých krajských mestách na Slovensku Regionálne centrá sociálnej ekonomiky. Zájemcovia o sociálne podnikanie v nich môžu nájsť:

- bezplatné individuálne poradenstvo,
- informácie o sociálnom podnikaní a
- pomoc pri žiadaní o štatút registrovaného sociálneho podniku,
- pre registrované sociálne podniky ponúkajú možnosť bezplatného využitia:
  - projektového,
  - právneho a
  - ekonomického poradenstva.

Kontakty a ďalšie informácie sú dostupné na nasledujúcich webových stránkach:

www.ia.gov.sk

www.employment.gov.sk

AKO PODAŤ ŽIADOSŤ A ZÍSKAŤ TAK STATUS REGISTROVANÉHO SOCIÁLNEHO PODNIKU?

Žiadateľ o štatút registrovaného sociálneho podniku musí splniť základné podmienky, ktoré mu stanovuje zákon o sociálnom podnikaní. Žiadateľ je povinný:

- zriadiť poradný výbor alebo uplatňovať demokratickú správu podniku;
- základný dokument podniku musí obsahovať:
  - opis hlavného cieľa,
  - spôsob merania pozitívneho sociálneho vplyvu,
  - predmet svojej hospodárskej činnosti,
  - opis spôsobu, akým jeho tovary a služby prispievajú k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu;
- zaviazat' sa k využitiu viac ako 50 % zisku na dosiahnutie hlavného cieľa, spolu s určením postupov a pravidiel rozdelenia zvyšného zisku;
- nemať nedoplatky na poistnom a daniach;
- konať tak, aby nebol vyhlásený konkurz na jeho majetok;

- zdržať sa porušenia zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov nelegálneho zamestnávania a
- nemať zrušený štatút registrovaného sociálneho podniku.

Po splnení vyššie uvedených podmienok sa štatút registrovaného sociálneho podniku vydáva na základe podanej žiadosti. Žiadosť musí byť podaná písomne a na predpísanom formulári. K žiadosti je nevyhnutné priložiť aj nasledovné prílohy:

- Výpis z registra z trestov nie starší ako 3 mesiace, alebo údaje potrebné na jeho vyžiadanie a súhlas so spracovaním osobných údajov.
- Zakladajúci dokument podniku podľa druhu podniku (napr. v prípade občianskeho združenia stanov).
- Projekt činnosti sociálneho podniku, tzv. podnikateľský plán. V prípade sociálneho podniku, je nutné v podnikateľskom pláne jasne vymedziť problém, na ktorého riešenie sa sociálny podnik zameriava a popísať spoločenské dopady sociálneho podnikania.
- Doklady preukazujúce splnenie podmienok. Ak ide o žiadateľa so sídlom alebo miestom podnikania v členskom štáte, ktorý podobné potvrdenia nevydáva, je postačujúce čestné vyhlásenie.

Žiadosť spolu s prílohami je potrebné zaslať na adresu:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
 Sekcia práce, Odbor sociálnej ekonomiky
 Špitálska 4, 6, 8
 816 43 Bratislava

Všetky vzory potrebných žiadostí a dokumentov nájdete na:

<https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/>

KDE HLÁDAŤ ZDROJE FINANCOVANIA?

Úver

Bankovým partnerom, ktorý sa dlhodobejšie zaoberá podporou sociálnych podnikov je **Slovenská sporiteľňa**. V rámci svojej iniciatívy **Sociálna banka** poskytuje úvery sociálnym podnikom, ktoré sa vo všeobecnosti považujú za rizikové a majú tak sťažený prístup k úverom v ostatných komerčných bankách. Banka zhodnotí vhodnosť financovania sociálneho

podniku prostredníctvom svojich úverov, poskytnete poradenstvo ohľadom podnikateľských plánov klientov a následne navrhne najlepší spôsob financovania. SLSP podnikom poskytuje aj preklenovacie úvery na vykrytie obdobia čakania na refundáciu grantu, dotácie, alebo nenávratného finančného príspevku. Po poskytnutí úveru môže podnik aj naďalej využívať možnosti konzultácie a vzdelávania. Slovenská sporiteľňa spolupracuje v rámci podpory sociálnych podnikov aj so Slovenským investičným holdingom, ktorý pripravuje aj ďalšie možnosti získania financií pre sociálne podniky.

Nenávratná finančná pomoc

Vzhľadom na spoločensky prospešné zameranie sociálnych podnikov, tieto podniky majú nárok na nenávratnú finančnú pomoc. Najväčší zdroj financií pre sociálne podniky predstavuje Operačný program ľudské zdroje. Pre vysoko inovatívne podniky je určený Program pre zamestnanosť a sociálnu inováciu. Pre začatie podnikania je zaujímavá najmä jeho Os mikrofinancovania a sociálneho podnikania, ktorej cieľom je prostredníctvom záruk za úver podporovať vytváranie sociálnych podnikov a zlepšiť ich prístup k mikrofinancovaniu.

Crowdfunding

Crowdfunding ako spôsob financovania podnikania sa v súčasnosti začína rozmáhať už aj na Slovensku. V podstate ide o menšie príspevky od väčšieho množstva ľudí. Najčastejšie využívané modely crowdfundingu:

- Darcovstvo – týmto spôsobom sa väčšinou podporujú sociálne podniky s charitatívnou myšlienkou.
- Odmeňovanie – ide o výmenu finančných prostriedkov za určitý produkt alebo služby.
- Predpredaj produktov – zbieranie prostriedkov na vývoj a výrobu produktu, ktorý si zákazníci vedia vopred objednať.
- Pôžička – podpora pomocou priamych pôžičiek. Prispievatelia tu majú status veriteľov a podporené podniky sú v roli dlžníkov.

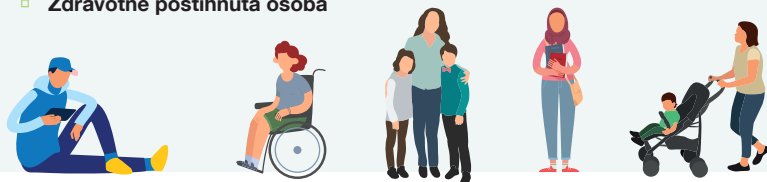
Na Slovensku na princípe crowdfundingu fungujú aj ďalšie portály napríklad: Startlab.sk, HitHit.sk, Dobrakrajina.sk.

Skupiny ľudí, na ktoré sa zameriava sociálne podnikanie

Osoby znevýhodnené na trhu práce:

- Osoby do 26 rokov s ukončeným denným štúdiom pred menej ako dvomi rokmi, ktorý od ukončenia neboli zamestnaný.
- Osoby nad 50 rokov
- Osoba evidovaná 12 mesiacov bez prerušenia na úrade práce
- Osoba bez zamestnania v trvaní minimálne 12 mesiacov pred evidovaním na úrade práce
- Osoba žijúca s osobou alebo osobami odkázanými na jej starostlivosť
- Osoba starajúca sa o minimálne jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky
- Osoba s nižším ako stredným odborným vzdelaním
- Občan tretej krajiny s priznaným azylom alebo doplnkovou ochranou
- Zdravotne postihnutá osoba

Zraniteľne skupiny

Marginalizované skupiny

Znevýhodnené skupiny

Osoby zameriavajúce sa na ochranu životného prostredia

Počet registrovaných sociálnych podnikov na Slovensku

V dobe spracovania informačného materiálu bolo na Slovensku registrovaných 149 sociálnych podnikov.

Banskobystrický kraj - 21	Košický kraj - 49
Prešovský kraj - 22	Žilinský kraj - 19
Trnavský kraj - 3	Trenčiansky kraj - 22
Bratislavský kraj - 4	Nitriansky kraj - 9

AKO NA TO?

Dávid Turčáni spolu s priateľkou Soňou Keresztesovou založili **Včelí kRaj** ako pokračovanie rodinnej tradície včelárstva. Začiatky projektu sa spájajú s finančnou podporou Nadácie Provida, ktorá financuje spoločensky prospešné projekty. Vyniknúť spomedzi ostatných projektov sa im podarilo spojením využitím podnikateľských princípov v neziskovom sektore, udržateľnosťou a maximalizáciou spoločenského dopadu projektu. Momentálne sa podnik zameriava na zážitkové včelárske vzdelávanie s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah človeka a včely. V rámci projektu sa venujú aj spracovaniu včelieho vosku a voštín, vyrábajú z neho sviečky a voskové produkty. V podniku sú zamestnané dve ženy zo znevýhodnených skupín a v prípade záujmu o ich výrobky plánujú rozšíriť ponúkaný sortiment a zamestnať aj ďalšie pracovníčky zo znevýhodnených skupín.

Dom na polceste poskytuje pomoc chlapcom na prahu dospelosti a poskytuje im pomoc a podporu pri začlenení sa do samostatného života. Založili ho manželia Gurkovci s podporou evanjelickej cirkvi v roku 2000, momentálne funguje ako zariadenie dvoch sociálnych služieb, a to ako útulok a v roku 2016 začal svoje fungovanie domov na polceste, kde poskytujú pomoc mladým ľuďom v krízovej situácii. V oboch prípadoch sa snažia

o vytvorenie priestoru pre mladých ľudí s cieľom naučiť ich pracovným návykom a samostatnému fungovaniu. Získavať pracovné návyky môžu v stavebníctve alebo na farme, ktorá sa zameriava na produkciu čerstvého kravského mlieka.

Hrabovčan, s.r.o. je obecný sociálny podnik. Záber jeho činností je široký, zahŕňa činnosti ako kosenie trávy, opravy chodníkov, či rôzne stavbárske práce. Svoju činnosť Hrabovčan začínal bez financií z Akčného plánu. Podporu však získali z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny na pokrytie 50 % mzdy po dobu 18 mesiacov. Na preklopenie zimy, kedy je vo všeobecnosti málo stavebných príležitostí, majú v pláne otvoriť práčovňu a lisovňu brikiet. Ak sa im plán podarí zrealizovať, chceli by začať zamestnávať aj ženy zo znevýhodnených skupín.

Sociálny podnik **BIVIO** prevádzkuje v Bratislavskej Rači jedinečný koncept vzdelávaco-rehabilitačného centra, kde zamestnáva ľudí s mentálnym postihnutím s cieľom zvýšiť im kvalitu života. Tieto osoby u nich získavajú reálne pracovné skúsenosti a zvyšujú si tak šance pri vstupe na otvorený trh práce. Začiatky podnikania spájajú s podporou nadácie Velux a neskôr získali aj úver od Slovenskej sporiteľne z Programu pre neziskové organizácie a subjekty sociálnej ekonomiky. BIVIO počas svojej činnosti už dosiahlo výsledky a niekoľko ľudí s mentálnym postihnutím, ktorí u nich pracovali sa dokázali uplatniť aj na trhu práce.

Užitočné linky:

- <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/>

Oficiálna stránka Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny zhromažďujúca všetky dôležité informácie ohľadom sociálneho podnikania. Nájdete tu podmienky získania štatútu registrovaného sociálneho podniku a postup jeho získavania. Tak isto sa tu nachádzajú vzory žiadostí a čestných vyhlásení aj s postupmi na vyplnenie.

- <https://www.akademiase.sk/>

Akadémia sociálnej ekonomiky vznikla pod záštitou Green Foundation, Slovenskej sporiteľne a Nadácie Slovenskej sporiteľne. Ich hlavným cieľom je stmelovať biznis a spoločensky prospech a prinášať myšlienky s potencionálnom zmeniť fungovanie spoločnosti. Prostredníctvom svojich aktivít ako sú online kurzy, workshopy a možnosti využiť na mieru prispôsobený inkubátor Vám pomôžu premeniť dobrú vec na prosperujúce podnikanie.

- <https://socialnepodnikanie.sk/>

Hlavným cieľom projektu je prispievať k vzdelávaniu, zvyšovaniu informovanosti ohľadom sociálneho podnikania a prinášať inšpiráciu prostredníctvom príkladov dobrej praxe. Nájdete tu aj verejne prístupnú databázu sociálnych podnikov na Slovensku.

- <https://socialnaekonomika.sk/>

Na predmetnej stránke sú uvedené podrobné návody ako založiť sociálny podnik, možnosti podpory a tak isto môžete využiť poradenstvo a konzultácie zastrešené Regionálnymi centrami sociálnej politiky.

- <https://www.slsp.sk/sk/biznis/zaciname-podnikat>

Webová stránka Slovenskej sporiteľne s podmienkami poskytnutia zvýhodnených úverov pre začínajúce sociálne podniky.

Kontaktné informácie:

Slovak Business Agency

Karadžičova 2

811 09 Bratislava 2

Slovenská republika

www.sbagency.sk | www.monitoringmsp.sk

Viac informačných materiálov môžete nájsť na:

<http://www.monitoringmsp.sk/2020/05/15/informacne-materialy-tematicke/>